

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatkeko

e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

On totta, että kotitalouden lukiodiplomien suoritusmäärä on alhainen. Pohjakurssien tarjonta on ollut epätasa-arvoista johtuen opiskelijamäärästä tai kapeasta tietämyksestä kotitalousoppiaineen luonteesta ja mahdollisuuksista. Suoritusmäärä ei kuitenkaan kerro kotitalouden lukiodiplomien tarpeellisuudesta tai kotitalouden opiskelun kiinnostavuudesta.

Yksittäisiä kursseja suoritetaan paljon niissä lukioissa, joissa kotitalouden kursseja ylipäättään tarjotaan. Näissäkin lukioissa tarjotaan usein vain yksi kurssi. Kuitenkin lukiodiplomia varten täytyy suorittaa kaksi pohjakurssia. Olemattomilla tai yhdellä kurssilla diplomia ei voi suorittaa ja jos vaihtoehtoisia suoritustapoja ei järjestetä, diplomien suorittaminen on suurelle osalle lukiolaisista mahdotonta.

Lukiodiplomin suorittamisen mahdollisuuksien vähyyks voi johtua myös siitä, että uskotaan, että opetus tarvitsisi erityistiloja. Yksi syy on lukiodiplomin monimutkainen ohjeistus, myös kotitalouden lukiodiplomin suorittamisen ohjeita on kehitettävä. Diplomin suorittaminen ei välttämättä ole ollut oppilaan näkökulmasta useinkaan motivoivaa, sillä diplomien hyödynnettävyys jatko-opinnoissa on ollut lähes olematonta. Diplomien tulisi vastata ylioppilaskoetta.

Suorittamisen lisäämistä voidaan ratkaista monella tavalla. Lukiokoulutusta tulisi kehittää vastaamaan myös tulevaisuudessa yhteiskunnallisen kehityksen, uusien tieto- ja taitovaatimusten sekä jatko-opiskelun ja työelämän muutosten asettamiin haasteisiin. Kun tarkastelee näitä olevia tavoitteita, lukion kotitalousoppiaineen, yhteiskunnallisen tieto- ja taitoaineen, kotitalouden, vahvistaminen lukiossa on tärkeää.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Saavutettavuudessa ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa on isoja ongelmia osan diplomeista kohdalla kuten kotitaloudessa. Kotitalouden osalta pohjakursseja ei tarjota tai niitä tarjotaan vain yksi.

Kuitenkin yksittäisiä kursseja suoritetaan paljon niissä lukioissa, joissa kotitalouden kurssit ylipäättään tarjotaan. Näissäkin lukioissa tarjotaan usein vain yksi kurssi. Kuitenkin lukiodiplomia varten täytyy suorittaa kaksi pohjakurssia. Olemattomilla tai yhdellä kurssilla diplomia ei voi suorittaa ja jos vaihtoehtoisia suoritustapoja ei järjestetä, diplomien suorittaminen on suurelle osalle lukiolaisista mahdotonta.

Ensimmäinen edellytys yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi on kotitalouden kurssien määrittäminen lukion opetussuunnitelmaan. Tähän löytyy asiantuntemusta Suomesta ja kansainvälisesti. Saavutettavuutta voisi mahdollistaa monella tavalla esimerkiksi itseopiskeluna etäkurssien tai E-lukion kautta tai projektityönä, mikä edistäisi saavutettavuutta koko maahan. Tämä edellyttäisi kattavien ohjeiden kehittämistä diplomien suorittamisen tukemiseksi.

Korkeakoulu yhteistyö ja yhteistyö peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten sekä vapaan sivistystyön kanssa helpottaisi kurssien järjestämistä esimerkiksi opetushenkilökunnan osalta.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kuten selvityksessä esitetään arvioinnin yhdenmukaisuutta tulisi kehittää ja vahvistaa. Näemme ongelmana lukiodiplomin suorittamisohjeiden ja ohjauksen puutteen. Mikäli ohjaajalukiomalli

otettaisiin käyttöön, se tulisi ottaa käyttöön kaikkien diplomioppiaineiden osalta, myös kotitalouden osalta. Ohjaajalukioita tulisi olla useita eri puolilla Suomea ja jokaisella diplomioppiaineella.

Kotitalouden pohjakursseille ja diplomille tulee määrittää lukion opetussuunnitelmassa tavoitteet ja arviointikriteerit. Lukiodiplomien tavoitteiden ja arvioinnin tulee olla yhteismitallisia, mikä edistäisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olemme samaa mieltä selvityksen kanssa siitä, että lukiodiplomit olisi tuotava osaksi yo-tutkintoa. Näemme vahvasti, että opiskelijalla on oltava oikeus saada opiskella myös kaikkia taito- ja taideaineita lukiossa, myös kotitaloutta. Tämä toisi monipuolisuutta opiskelijoiden opintopolkuihin. Selvityksen kommentissa on asiavirhe korkeakoulujen koulutusalojen luettelon osalta, jossa on täsmennetty vain LI, MU ja KU. Myös kotitalous on tieteenala ja oppiaine, johon on saatavissa päteviä opettajia.

Olemme samaa mieltä selvitysryhmän kannan kanssa, että suoritettulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata ns. viidennen ylioppilaskokeen. Olemme samaa mieltä myös siitä, että tämä muutos edellyttäisi lukiodiplomityön kehittämistä ja kansallisen mallin luomista lukiodiplomin arviointiin. Esimerkiksi Irlannissa kotitalous on yksi ylioppilaskirjoitusten aine kuten myös Japanissa. Sekä diplomissa että kokeessa tulisi hyödyntää nykyajan toimintamalleja ja opetuksen digitalisaatiota.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kotitalouden lukiodiplomia on voinut hyödyntää korkeakouluhaussa, jolloin sillä on hakija voinut saada lisäpisteitä hakiessaan yliopiston kotitalousopettajan opintosuuntaan. Tällä on voinut osoittaa pitkäjänteistä kiinnostusta alaa kohtaan, jolloin valituksi tulee motivoituneita opiskelijoita. Näin voidaan vähentää opintojen keskeytymistä, kun alaan sitoutuneiden opiskelijoiden sisäänpääsyä helpotetaan. Kotitalouden lukiodiplomia voisi hyödyntää myös muille aloille haettaessa. Nämä voisivat olla esimerkiksi sosiaalitieteet, elintarviketieteet tai taloustieteet.

Toivottavaa on, että korkeakouluhakuja kehitettäessä muistetaan, että lukio on yleissivistävä koulutus eikä sen tarkoitus ole palvella pelkästään työelämän tarpeita. Korkeakoulujen tulisi olla vahvasti mukana kehittämässä lukiodiplomeja ja niiden hyödyntämistä opiskelijavalinnoissa.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taitoja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammissa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Pöyristyttävää oli lukea, että jonkun vastaajan mielestä kotitalousosaamisen merkitys on vähentynyt. Elämme kuitenkin jatkuvasti teknologisoituvassa maailmassa, jossa entistä enemmän ilmenee nuorten syrjäytymistä, nuorten talousongelmia, velkaantumista ja yhdessä elämisen vaikeuksia. Yhä enemmän tarvitaan tietoa kestävien valintojen tekemisen perusteeksi. Juuri tällä hetkellä kotitalousosaamisen merkitys on korostunut entisestään esimerkiksi maailmanlaajuisen pandemian, ilmastonmuutoksen ja teknologian kehityksen vuoksi. Kuluttaja- ja taloustaidot, perheenjäsenten vuorovaikutus, kotien hygienia ja ravitsemus- sekä kestävyysosaaminen ovat tulleet entistä tärkeämmäksi. Kotitalousoppiaineen keskeiset sisällöt käsittelevät ilmaston lämpenemiseen ja hiilidioksidipäästöihin eniten vaikuttavia osa-alueita: asumista, liikkumista, ruoantuotantoa ja -valintaa ja kotitalouksien energian käyttöä. Keskeisiä ympäristöön vaikuttavia kotitalousopetuksen sisältöjä ovat myös kestävä tekstiilien tuotanto, hankkiminen ja huoltaminen, jossa ajankohtaisia on esimerkiksi pikamuoti ja tekstiilien mikromuovipäästöt ja maapallon kohtaaman kemikaalikuormituksen vähentäminen.

Kotitalousopetuksen tavoitteet: tiedonhankinta- ja käsittelytaidot, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ja tiedon soveltaminen käytäntöön ovat keskeisiä tulevaisuus- ja työelämätaitoja. Kotitalouden näkökulma ulottuu aina lokaalista globaaliin. Näin ollen ehdotetut vaihtoehdot lukiodiplomeiksi (yrittäjäyys ja työelämä) kaventavat lukiodiplomien tiedollista kattavuutta yleissivistävyyden näkökulmasta eivätkä ole vaihtoehto kotitalouden lukiodiplomille.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemaksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Opetushallitus vahvassa yhteistyössä yliopistojen tiedealojen ja pedagogisten järjestöjen kanssa.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olemme samaa mieltä, että lukiolaissa on muutostarve ja taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen tulisi kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi.

Olemme eri mieltä siitä, että muutos kohdistuisi vain kolmeen diplomiin: lukiolakimuutoksen tulisi kohdistua myös kotitalouteen ja käsityöhön.

On erittäin tärkeää, että kaikille nuorille annetaan samat mahdollisuudet saada koulutusta. Siksi lukioiden on ehdottomasti tarjottava opetusta kaikkiin taide- ja taitoaineisiin (KO, KÄ, LI, KU, MU), mikä valmistaa lukiodiplomin suorittamiseen. Kotitalouden pohjakursseille ja diplomilla tulee määrittää lukion opetussuunnitelmassa tavoitteet ja arviointikriteerit. Lukiodiplomien tavoitteiden ja arvioinnin tulisi olla yhteismitallisia, mikä edistäisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Osoittaa suurta asiantuntemattomuutta ja vastuuttomuutta vähentää nuorten elämänhallintaa vahvistavaa koulutusta. Kotitalouden opetus on lukiossa ensiarvoisen tärkeää. Kyse ei ole perustaidoista, vaan syvemmästä osaamisesta kuten sopimusoikeudellinen osaaminen, talousosaaminen, arjen hallinta, medialukutaito ja muut kotitalouden merkittävät sisällöt. Siksi kotitalouden lukiodiplomien suorittaminen tulee asetettaa kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Vapaaehtoisuus vähentää yhdenvertaisuutta lukioiden välillä ja jättää vastuun yksittäisen lukiokoulutuksen järjestäjän harteille, mikä luo eriarvoistavia käytäntöjä diplomien suorittamiseen.

Lukioilla on mahdollisuuksia järjestää opetusta monilla eri tavoilla (esim. etäopetus) Sen takia myös kotitalouden lukiodiplomin järjestämisen tulisi olla pakollista.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mikäli ohjaajalukiomalli otettaisiin käyttöön, se tulisi ottaa käyttöön kaikkien diplomioppiaineiden osalta, myös kotitalouden osalta. Ohjaajalukioita tulisi olla useita eri puolilla Suomea ja jokaisessa diplomioppiaineessa.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikkien taide- ja taitoaineiden lukiodiplomien suorittaminen tulisi mahdollistaa, myös kotitalous on otettava mukaan.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olemme samaa mieltä selvitysryhmän kannan kanssa siitä, että suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata ns. viidennen ylioppilaskokeen. Olemme samaa mieltä myös siitä, että tämä muutos edellyttäisi lukiodiplomityön kehittämistä ja kansallisen mallin luomista lukiodiplomin arviointiin. Lukiodiplominäyttö tulisi mahdollistaa myös kotitaloudessa. Esimerkiksi Irlannissa ja Japanissa kotitalous on yksi ylioppilaskirjoitusten koeaine.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Pohdimme, miksi liite? Miksi diplomit eivät ole ylioppilastodistuksessa? Jos todistus on liite, niin kannatamme ylioppilastodistuksen liitettä.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodiplomien kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Korkeakoulujen ja kehittäjälukioiden ja ylioppilastutkintolautakunnan asiantuntemus on oleellista ja tarpeen, mutta jää sellaisenaan kapeaksi. Arviointiverkostoon tarvitaan lukioita kattavasti ympäri Suomea ja lisäksi kehitystyöhön tulee osallistaa myös pedagogisten järjestöjen osaamista. Tällaisen laajan verkoston kautta voisi määräytyä ulkopuolinen arvioija.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämässä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksen ehdotukset eivät edusta laajasti eri toimialoja. Selvityksen ehdotukset ovat painottuneet vain joidenkin toimialojen ja korkeakoulujen opiskelijavalinnan tarpeisiin.

Esimerkiksi erilaiset kodinhoidon ostopalvelut ovat merkittävästi lisääntyneet, myös erilaiset kotihoitopalvelut ovat lisääntyneet, silti selvityksessä ehdotetaan, että kotitalouden lukiodiplomi poistettaisiin. Tämä asettaa monta toimialaa heikompaan asemaan osaavan korkeakoulutetun työvoiman turvaamisessa. Lisäksi tällaisen päätöksen vaikutukset voivat olla varsin haitallisia niin kansanterveydellisesti kuin kansantaloudellisestikin. Kaiken kaikkiaan kotitalouden osaamista ja ymmärrystä pitäisi Suomessa lisätä, koska kodeissa välittyvä kotitalousosaaminen, mukaan lukien arjen ja talouden hallinta sekä kestävyys huomioiminen ovat heikentyneet, ja tämä heikentyminen on jo nyt vaikuttanut talousvaikeuksien, ravitsemukseen liittyvien terveysvaikutusten ja myös syrjäytymisen periytyneisyyteen.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kotitalouden lukiodiplomia ei voi korvata muulla diplomilla, ei myöskään yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla. Selvityksessä selkeästi perustellaan kotitalousdiplomin poistamista sillä, että sitä on suoritettu vähän. Perusteena se on hatara ja epäoikeudenmukainen, sillä ongelma on pikemminkin se, että kotitalouden lukiodiplomin suorittamismahdollisuutta tai siihen vaadittavaa opetusta ei juuri tarjota. Selvitys itsessään perustuu pieneen ja kapeaan otokseen.

Kotitalous on itsessään koulun oppiaine, joka perustuu kotitaloustieteeseen toisin kuin yrittäjyys ja työelämäosaaminen. Kotitalousoppiaine sisältää itsessään yrittäjyydessä ja työelämässä tarvittavaa osaamista. Kotitalousopetus valmentaa yhteiskuntaan ja työelämään opettamalla tulevaisuustaitoja eli kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisun taitoja, vuorovaikutustaitoja ja taloustaitoja sekä teknologiaa sekä laajasti eri kestävyyslajeja (taloudellista-, ekologista-, sosiaalista- ja kulttuurista kestävyttä). Ilmastonmuutoksen ja hiilidioksidipäästöjen vuoksi arjen kestävyys ja jokapäiväisten valintojen opiskelu on välttämätöntä. Kotitalous tarjoaa tietoa ja tukea näihin ja esimerkiksi kotitalouksien ilmastovaikutusten ymmärtämiseen.

Kotitalous on yhteiskunnan perusyksikkö. Kotitalousopetus seuraa yhteiskunnan muutoksia. Nuorten velkaantuminen ja talousosaamisen puute nostetaan esiin säännöllisesti eri foorumeilla. Perheiden ja nuorten hyvinvoinnin heikentyminen on yhteiskunnallinen haaste. Kotitalousopetuksen vahvistaminen lukiossa vastaa edellä mainittuihin tarpeisiin.

Taloulosaaminen on keskeinen kotitalousopetuksen sisältö. Lukiotasolla opiskelijoiden ymmärrys ja kiinnostus talousasioihin kuten esimerkiksi köyhyysylien ymmärtämiseen mahdollistaisivat kotitalouden opetuksen syventämisen talous- ja kuluttaja-asioissa, asumisen sisällöissä, hyvinvoinnin ja luovan ongelmanratkaisun opiskelussa. Kotitalousopetus integroi muita oppiaineita ja tukee niiden oppimista, tukee monilukutaidon kehittymistä sekä antaa laajasti jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Kotitalousopetuksen ja kotitalouden lukiodiplomin ajankohtaisuus ja tarve ovat suuria. Edellä olevien teemojen ja asiakokonaisuuksien opettaminen ei vaadi erityistiloja eikä erityiskoulutustarvetta, sillä päteviä kotitalouden opettajia on koulutettu ja valmistuu. Kotitalouden lukiodiplomin tarjoaminen ei muodosta suuria lisäkustannuksia.

Kotitalous on laaja-alainen tieteenala ja oppiaine. Kotitaloudessa opiskellaan monia eri osa-alueita kuten taloulosaamista, kestävyttä ja useita arkielämän taitoja. Tämän vuoksi kotitalouden lukiodiplomissa voi osoittaa monialaista osaamista unohtamatta yrittäjyyttä tai työelämäosaamista. Näemme, että yrittäjyyden ja työelämäosaamisen diplomi olisi kotitalouden lukiodiplomia suppeampi eikä palvelisi kotitalouden tavoin lukiolaisten tulevaisuustaitojen, yrittäjyyden ja työelämätaitojen oppimista.

Vaikka yrittäjyys- ja työelämän osaaminen ovat tärkeitä (vrt. uusi ehdotus diplomiksi), ei kokonaisuus ole vaihtoehto kotitalousosaamiselle, joka tarkoittaa mm. arjen ja asumisen taitoja, kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisutaitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja kuluttaja- ja talousosaamista sekä teknologiaa sekä kestävästä kehitystä.

Kotitalouskurssien lisääminen, niiden tavoitteiden määrittely ja kotitalouden lukiodiplomin tarjoaminen LOPS:issa tukee lukiokoulutuksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden opiskelua, sillä kaikki osa-alueet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen ovat keskeisiä kotitalouden sisältöjä.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Teknologia on sisältönä jo käsityössä ja kotitaloudessa sekä muissakin oppiaineissa. Teknologia on laaja käsite ja sovellukset moninaiset niin kodeissa kuin teollisuudessa, joten toteutuessaan teknologian lukiodiplomin kunnollinen toteuttaminen edellyttäisi usean oppiaineen yhteistyötä (KÄ, KO, FY, MA).

Käsityön ja kotitalouden lukiodiplomien kehittäminen olisi valistuneempi tapa kehittää teknologiaosaamista.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Näkemyksemme mukaan näitä uusia ehdotettuja yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomeja ei tarvita, vaan olemassa olevia kotitalouden ja käsityön diplomeja tulisi kehittää. Korkeakoulujen ja kehittäjälukioiden asiantuntemus on oleellista ja tarpeen, mutta jää sellaisenaan kapeaksi. Kehittäjälukioverkostoon tarvitaan lukioita kattavasti ympäri Suomea ja lisäksi

kehitystyöhön tulee osallistaa pedagogisten järjestöjen osaamista sekä yliopistojen ko. koulutusalojen asiantuntijoita.

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olisi hyvä pohtia, miksei kaikkien lukion oppiaineiden osalta voisi olla vaihtoehtoisia osaamisen näyttötapoja.

Kotitalous yhteiskunnallisena ja tieteeseen perustuvana oppiaineena voisi olla osa ylioppilaskoetta, kuten se on monessa muussakin maassa. Kotitalousosaamisen arviointiin sopii myös perinteinen ylioppilaskoe ja mallia siihen voi hakea muista maista.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

Muutostarpeita on lukiolaissa ylioppilastutkinnon kokeiden ja todistuksen osalta sekä erityisiä muutostarpeita on lukion opetussuunnitelman osalta. Muutostarpeeksi muodostuu kaikkien, ei vain kolmen, lukiodiplomien kurssien ulottaminen jokaista lukiokoulutuksen järjestäjää velvoittavaksi. Näin ollen myös kotitalouden kurssit tulee määrittää lukion opetussuunnitelmassa, jotta kurssien tavoitteet ja arviointi ovat määriteltyjä ja yhteismitallisia ja jotta kurseja tarjotaan, jotta opiskelijoilla ympäri Suomea on yhdenvertainen mahdollisuus suorittaa kotitalouden lukiodiplomi asuinpaikasta ja lukiokoulutuksen järjestäjästä riippumatta.

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

4) Eivät vastaa suurelta osin

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

Uusien diplomien tuominen tuo lisäkustannuksia. Täydennyskoulutustarve ja sen kulut muodostuisivat erityisesti uusien ehdotettujen diplomien toteuttamisesta. Kotitalouden lukiodiplomin tarjoaminen ja kotitalouden pohjakurssien tarjoaminen ei tuottaisi merkittäviä

lisäkustannuksia: opetus onnistuu ilman erityistiloja eikä koulutustarvetta muodostu, sillä päteviä kotitalouden opettajia on. Opetus voidaan toteuttaa myös etäopetuksena.

Kotitalouden lukiodiplomin kehittäminen yrittäjyyden ja työelämädiplomin sijaan olisi kustannustehokkaampaa.

Näitä rahoja voitaisiin ohjata lisäämään yhdenvertaisuutta lukioiden välille kehittämällä sellaisia kurssikokonaisuuksia, että ne olisivat mahdollisia koulusta tai paikkakunnasta riippumatta. Näin jokaisella lukiolaisella olisi mahdollisuus suorittaa haluamansa diplomit.

Kuusisaari Hanna
Helsingin Kotitalousopettajat ry